

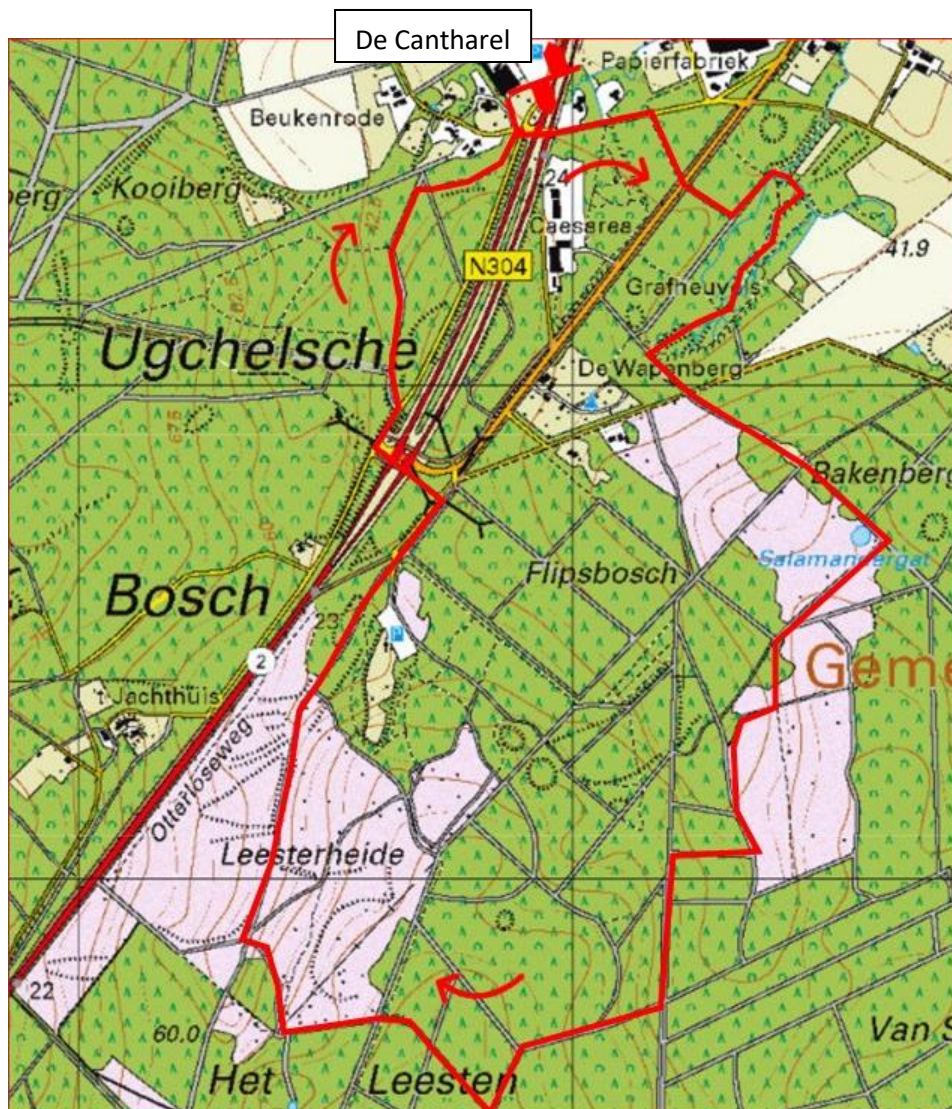
Bakenberg en Leesten

Wandeling vanaf Hotel/Restaurant de Cantharel in Ugchelen

(versie 7-12-2017)

Deze wandeling is ongeveer 6 kilometer en niet geschikt voor kinderwagens en/of rolstoelen.

Kaartje met route

Deze route wordt regelmatig gecontroleerd. Kom je veranderingen in de route tegen, dan kun je deze melden op info@ivn-apeldoorn.nl

Routeaanduidingen zijn vet gedrukt

Bij de routebeschrijving is informatie opgenomen over speciale bezienswaardigheden.

Algemene informatie

Gebiedsbeschrijving

De wandeling gaat door een gevarieerd landschap van bos en heide, heuvels en dalen. Alles gevormd in de laatste twee ijstijden, daarna bewerkt en aangepast door de mens.

De zandbult van de Veluwe met zijn neerslagoverschot maakten het graven van sprengen mogelijk. Dit zijn waterlopen gegraven in de helling tot onder het hier hoog gelegen grondwaterniveau.

De tocht voert langs de Koppelsprengen gegraven begin 17de eeuw. Vervolgens wordt de Bakenberg overgestoken (60 meter boven NAP), onderdeel van een stuwwal gevormd in de voorlaatste ijstijd. Langs een heideven (met een verbonden legende over een verzonken gouden klok) gaat het verder langs een heidegebied boven een kleine slenk door het bos naar het grote smeltwaterdal en de golvende heide van Het Leesten.

Geschiedenis

Deze omgeving kende al een vroege bewoning, getuige vondsten uit de prehistorie en enkele bewaard gebleven grafheuvels. In de Middeleeuwen ontstonden de marken, genootschappen van boeren en ander eigenaren die bouwland bezaten en gemeenschappelijk de omliggende 'woeste' bos- en heidegronden beheerden. Van de Ugchelermark was een groot deel in handen van een tweetal instellingen uit Arnhem. Na invoering van de Markenwet eind 19de eeuw werden de gronden opgekocht door particulieren die bos aanlegden en landgoederen stichtten. Momenteel is het gebied van de wandeling grotendeels in handen van Staatsbosbeheer en van Stichting Geldersch Landschap & Kasteelen. Een ander facet is de papierindustrie en later de wasserijen die in de 17de respectievelijk eind 19de eeuw ontstonden aan de sprengbeken.

De Koppelsprengen, de gekoppelde sprengbeken die de stroomafwaarts gelegen watermolens Oude Molen (1613) en Hamermolen (1644) van waterkracht en proceswater voorzagen. De uitvinding van het gebruik van cellulose uit hout midden 19de eeuw betekende de teloorgang van de lokale papierindustrie. De molens werden omgebouwd tot wasserijen, dankzij het heldere en schone sprengwater. Ook hieraan kwam een einde toen na de Tweede Wereldoorlog de huishoudelijke wasmachine gemeengoed werd.

Naar het beginpunt

Ga vanaf de hoofdingang weg naar rechts. Op de kruising linksaf en Otterloseweg oversteken. Van Golsteinlaan in. Bij derde bospad rechtsaf.

Het bosgebied hier behoort bij Caesarea, momenteel een woonruimte voor cliënten van Beschermd Wonen van het Leger des Heils. Eerder was hier onder meer een vakantiekolonie en een sanatorium voor tuberculosepatiënten. Het geheel is vernoemd naar eerste eigenaar en weldoener F.W. Caesar uit Amsterdam, die evenals zijn vrouw (opnieuw) begraven ligt in de crypte van de naastgelegen kapel.

Weg met fietspaden oversteken en rechtdoor. Bij einde pad linksaf. Op de 3-sprong rechtsaf; volg het pad langs de spreng dat naar rechts buigt.

De waterloop hier is de hoofdtrak van de Koppelsprengen. Aan de vele bestaande en voormalige zijtakken is goed te zien hoe men een maximale wateropbrengst probeerde te behalen. Het rode, vlokke drab op sommige plekken in de spreng is drainerend water met een hoog ijzergehalte. De opgeloste ijzerverbindingen 'roesten' bij blootstelling aan de lucht (zuurstof). Tegen de oevers groeit typische flora als dubbelloof en paarbladig goudveil en ook levermos.

In het water zwemt in het voorjaar de zeldzame beekprik. Een zogenaamde rondbek met een merkwaardig leven. Na een aantal jaren als larve levend in de modder ruilt de beekprik zijn organen voor spijsvertering in voor die van voortplanting. Leeft dan nog korte tijd, uitsluitend om zich voort te planten. Let op de paaiplaatsen: grindige plekjes met helder, stromend water.

Vooraf nabij het eerste bruggetje en de buitenwaarts gelegen tak zwemmen de veelvoorkomende driedoornige stekelbaarsjes, waarvan de mannetjes in de paartijd een rode buik en blauwe ogen krijgen. Zij vormen weer voedsel voor de hier ook voorkomende, fraai gekleurde ijsvogel.

paaiende beekprikken

driedoornige stekelbaars

Na het vlonderpad bij het tweede bruggetje schuin naar rechts en omhoog, langs de houten afrastering. Pad buigt naar links, passeer het houten 'fietsluisje'. (Grind)weg met fietspad oversteken, rechtdoor en op splitsing links aanhoudend de heuvel op.

Rechts was tot voor kort heide, nu overgroeid met pijpenstrootje en opkomende 'verbossing'.

Klaphek door naar de top van de heuvel en op de kruising rechtdoor, bosgebied Bruggelen in.

De 60 m hoge heuvel hier heet de Bakenberg. Bakens markeerden eertijds de grenzen van een mark, een gebied dat gemeenschappelijk werd beheerd en gebruikt voor agrarische doeleinden, door de geërfden (markegenoten). Hier was het snijpunt van de Ugcheler-, Spelder- en Engelandermark. De privébegraafplaats links is van de familie die grondeigenaar zijn van de Bakenberg. Zij waren vanaf de jaren '50 betrokken bij de zand- en grindaafgravingen in het gebied.

Na het heideven Salamandergat rechtsaf.

Het Salamandergat is een door regenwater gevulde kom met een ondoordringbare, ijzerhoudende oerlaag als bodem. Enige tijd verpozen op het bankje is de moeite waard om het natuurgebeuren boven en in de plas te bekijken. De voedselketen laat zich regelmatig duidelijk zien. Waterjuffers zijn smakelijk hapjes voor kikkers, die op hun beurt bejaagd worden door rondzwemmende ringslangen. Uiteraard komen er ook de watersalamanders voor en dient het ven ook als drinkplaats voor het wild en fourageerplek voor voorbijkomende watervogels.

ringslang

watersnuffel

Op de 'schuine' viersprong bij zitbank links aanhouden. Na circa 20 m op een kruising van paden linksaf (pad met routepaaltje). Op de volgende kruising rechtsaf, het pad daalt, blijf links aanhouden langs de bosrand.

Het heideveld links staat bekend als het Armenveld, waarom laat zich raden. Misschien is het juist daarom dat het als maatschappelijk dienstbetoon jaarlijks door de Rotary Apeldoorn wordt onderhouden. Op de heide komt zowel struikheide als dopheide voor, de laatste soort op de wat vochtiger plaatsen op de bodem.

struikheide

dopheide

Einde pad op de 3-sprong linksaf.

De inzinking hier, ook wel Kleine Ugcheler slenk genaamd, is een voorbeeld van een noord-zuid gelegen sneeuwsmeltwaterdal uit de laatste ijstijd. De steilere oostwand aan de kant van de heide en de vlakkere beboste westkant zijn typerend voor zo'n soort dal. Een ander, imposanter voorbeeld komen we later tegen.

Tweede pad rechtsaf (bij twee dikke eiken aan weerszijden).

Aan de rechterzijde is recent een fraai berkenbosje vrijgemaakt van andere begroeiing.

Bij einde pad linksaf. Zandweg volgen, op splitsing links aanhouden en bij tweede kruising rechtsaf.

Zoals veel in deze omgeving zijn hier Amerikaanse eiken als laanbomen geplant. Het zijn snelle groeiers met karakteristieke langwerpige bladeren met getande lobben die in de herfst prachtig verkleuren.

Bij einde (stijgend) pad, op de driesprong linksaf en daarna eerste pad rechtsaf.

Ter afwisseling staan hier beuken als laanbomen. Mogelijk ook als loofhouten brandwering tussen het sparrenbos links en het lariksbos rechts.

Bij afrastering aangekomen, klaphek door.

Op dit pad is heel duidelijk het effect van erosie, getuige de diep uitgeslepen geul door afstromend water.

Na de bank bij viersprong tussen twee eiken door rechtsaf. Na circa 10 m. op splitsing linkerpas in. Pad daalt, beneden op viersprong rechtsaf.

Hier bevinden we ons nu in het dal van de Grote Ugcheler slenk. Evenals de Kleine slenk een typisch voorbeeld van een sneeuwsmeltwaterdal uit de laatste ijstijd. Na invallende dooi stroomde de van smeltwater verzadigde bovenlaag van de omliggende heuvels af. Merk op dat de hellingen aan de oostzijde duidelijk steiler zijn dan die aan de westkant. Dat kwam door verschil in bezonning: de oostelijke wand, waar de warmere middagzon op scheen, droogde eerder op en had daardoor minder te lijden van afglijding van ontthoide, van water verzadigde bovengrond over de nog bevroren ondergrond dan de westzijde.

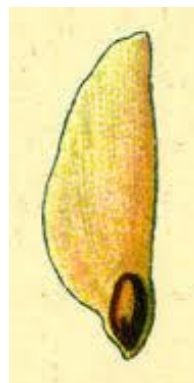
Pad steeds rechtdoor door het dal blijven volgen tot het hek met 'schapensluis'.

De heide links en rechts, voornamelijk struikheide, maakt een wat deplorabele indruk. De grote stille, in augustus prachtig paars kleurende heide met grazende schapen is verleden tijd. Door de toegenomen stikstofdepositie uit de lucht lijkt de vergrassing met vooral pijpenstrootje ondanks actief beheer niet te stoppen.

Langs het pad staan fraaie exemplaren van de vliegden, een natuurlijke uitzaaiing van de grove den. Het lichte zaadje van de grove den heeft een vleugeltje en kan door de wind ver worden verspreid. Omdat deze dennen, anders dan in het bos alleen staan vangen ze rondom licht op en groeien uit met laaghangende takken en een brede kroon.

vliegden

zaadje den

Klaphek door en op het fietspad rechtsaf. Bospad links, parallel aan de toegangsweg vervolgen tot kruising met fietspad, hier linksaf. Dubbele verkeersweg oversteken en bij einde fietspad rechtsaf, de parallelweg op. Na circa 75 m linksaf, over een wildrooster met slagboom het bos in.

Het bos langs het pad is een gemengd loof- en naaldbos met voornamelijk Amerikaanse eiken, hoog opgegroeide grove dennen en Douglassparren. Wat verderop staan hulststruiken, de enige groenblijvende loofboom die van nature in ons land voorkomt.

Op het pad rechts aanhouden. Na het wildrooster bij eerste pad rechtsaf. Op de kruising rechtdoor (dit pad kan deels minder goed te belopen zijn).

Opvallend hier zijn de dikke, bultige tapijten van fraai haarmos. De beschaduwde, zandige en voedselarme bodem van het naaldbos vormt voor deze mossen de juiste voedingsbodem.

Vóór de slagboom naar rechts omhoog en op de parallelweg linksaf, terug naar De Cantharel.